

УДК 327.7:355(476+470)

UDC 327.7:355(476+470)

**СУПРАЦОЎНІЦТВА РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ І РАСІЙСКОЙ
ФЕДЭРАЦЫІ Ў ВАЕННАЙ
СФЕРЫ**

**COOPERATION OF THE REPUBLIC
OF BELARUS AND THE RUSSIAN
FEDERATION IN THE MILITARY
SPHERES**

С. І. Сіманоўскі,

*кандыдат філасофскіх навук,
дацэнт кафедры паліталогіі БДУ*

S. Simanouski,

*Candidate of Philosophy, Associate Professor
of the Department of Political Sciences, BSU*

Паступіў у рэдакцыю 29.04.16.

Received on 29.04.16.

У артыкуле разглядаюцца розныя аспекты супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі ў ваеннай сферы. Аналізуюцца задачы забеспячэння нацыянальнай і рэгіянальнай бяспекі ў рамках Дамовы аб Саюзнай дзяржаве Беларусі і Расіі. Даследуюцца нарматыўна-прававая база такога супрацоўніцтва, ваенна-тэхнічныя пытанні ўзаемадзейнення. Раскрываюцца перспектывы супрацоўніцтва абедзвюх дзяржаў у галіне супрацьпаветранай абароны. Вывучаюцца сумесная ваенна-навуковая дзейнасць Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі. Прыводзяцца прыклады функцыянавання рэгіянальнай групы войскаў (сіл) (РГВ (С)) Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі. Раскрываюцца дзейнасць Беларусі і Расіі па пытаннях выканання абавязальстваў у галіне кантролю над узбраеннямі, а таксама навучанне беларускіх вайскоўцаў у ваенна-навуковых установах Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі.

Ключавыя словы: ваенна-тэхнічнае супрацоўніцтва, пагадненні, Саюзная дзяржава, нацыянальная бяспека, ваенны патэнцыял, узброеныя сілы, Расія, Беларусь.

This article discusses various aspects of cooperation between Belarus and Russia in the military sphere. It analyzes the problems of national and regional security within the framework of the Treaty on the Allied State of Belarus and Russia. We investigate the legal framework of such cooperation, military-technical cooperation issues. The paper reveals the prospects of cooperation of both countries in the field of air defense. We study the joint military and scientific activities of the Republic of Belarus and the Russian Federation. The examples of functioning of a regional grouping of troops (forces) (EGC (C)) of the Republic of Belarus and the Russian Federation are given. The activity of Belarus and Russia on the implementation of commitments in the control arms, is revealed as well as the training of Belarusian servicemen in military educational institutions of the Russian Federation Ministry of Defence.

Keywords: military-technical cooperation, agreement, the Allied State, national security, the military potential, the armed forces, Russia, Belarus

У адпаведнасці з Канцэпцыяй нацыянальнай бяспекі Рэспублікі Беларусь да жыццёва важных інтарэсаў краіны па забеспячэнні бяспекі аднесена развіццё ўсебаковага і ўзаемавыгоднага супрацоўніцтва з замежнымі дзяржавамі, захаванне і ўмацаванне існуючых сістэм міжнароднай і рэгіянальнай бяспекі.

Рэспубліка Беларусь будзе структурам свайго практычнага ўдзелу ў міжнароднай сістэме забеспячэння глабальнай і рэгіянальнай бяспекі зыходзячы з пазначаных канцэптуальных напрамкаў і з улікам новых выклікаў і пагроз нацыянальнай бяспекі.

Ключавым напрамкам забеспячэння нацыянальнай і рэгіянальнай бяспекі з'яў-

ляецца супрацоўніцтва ў рамках Дамовы стварэння Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі. У мэтах забеспячэння сумеснай бяспекі вырашаюцца наступныя задачы:

- прыняцце ў выпадку неабходнасці сумесных мер па прадухіленні пагрозы суверэнітэту і незалежнасці кожнага з бакоў;
- каардынацыя дзейнасці ў галіне ваеннага будаўніцтва, развіцця ўзброеных сіл;
- сумеснае выкарыстанне ваеннай інфраструктуры;
- распрацоўка і размяшчэнне сумеснага абароннага заказу, забеспячэнне на яго аснове паставак і рэалізацыі ўзбраенняў і ваеннай тэхнікі, стварэнне

аб'яднанай сістэмы тэхнічнага забеспячэння ўзброеных сіл;

- ажыццяўленне ўзгодненай пагранічнай палітыкі, распрацоўка і рэалізацыя сумесных праграм па пагранічных пытаннях, узаемадзеянне органаў кіравання пагранічнымі войскамі па ахове межаў Саюзнай дзяржавы;
- барацьба з карупцыяй, тэрарызмам і іншымі відамі злачыннасці [1].

Прававой асновай узаемадзеяння дзвюх краін у галіне бяспекі і абароны з'яўляюцца Дагавор аб стварэнні Саюзнай дзяржавы і Праграма дзеянняў па рэалізацыі яго палажэнняў, Дамова аб вайсковым супрацоўніцтве, Пагадненне аб сумеснай арганізацыі рэгіянальнай бяспекі ў ваеннай сферы, Пагадненне аб сумесным выкарыстанні элементаў ваеннай інфраструктуры Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі ў інтарэсах забеспячэння бяспекі дзяржаў.

Важным дакументам у гэтай сферы з'яўляецца зацверджаная Вышэйшым Дзяржаўным Саветам Ваенная дактрына Саюзнай дзяржавы, якая мае абаронны характар і накіравана на забеспячэнне тэрытарыяльнай цэласнасці і суверэнітэту, падтрыманне стабільнасці Саюзнай дзяржавы. Ваенная дактрына Саюзнай дзяржавы выяўляе асноўныя пагрозы ваеннай бяспекі для дзяржаў-удзельніц, палітыку Беларусі і Расіі ў галіне абароны і бяспекі ў мірны час, у так званы пагражальны перыяд і з пачаткам ваеннага канфлікту, канкрэтызуе асноўныя напрамкі ваеннага будаўніцтва ў саюзнай дзяржаве.

Ваенная дактрына Саюзнай дзяржавы не прадугледжвае стварэння агульнай арміі, але ў выпадку ваеннага канфлікту або яго пагрозы беларускае войска можа быць дапоўнена групойкай расійскіх войскаў.

Асноўнай мэтай супрацоўніцтва паміж Рэспублікай Беларусь і Расійскай Федэрацыяй у ваеннай і ваенна-тэхнічнай сферах з'яўляецца забеспячэнне ваеннай бяспекі Саюзнай дзяржавы і накіравана на падтрыманне неабходнага ваеннага патэнцыялу, якасную падрыхтоўку ўзброеных сіл, планаванне і арганізацыю сумесных мер па прадухіленні ваеннай пагрозы і адбіццё агрэсіі на агульнай абароннай

прасторы як на двухбаковай аснове ў рамках Дамовы аб стварэнні Саюзнай дзяржавы, так і на шматбаковай – у фарматах Арганізацыі Дамовы аб калектыўнай бяспекі (АДКБ) і Садружнасці Незалежных Дзяржаў (СНД). Як адзначыў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнка: «Мы можам публічна пацвердзіць нашу міралюбівую палітыку і адсутнасць варожасці да іншых дзяржаў. Разам з тым і заявіць пра рашучасць у адстойванні сваіх нацыянальных інтарэсаў. У тым ліку, калі спатрэбіцца, з выкарыстаннем усёй ваеннай арганізацыі дзяржавы» [2].

Пачатак двухбаковаму вайсковому супрацоўніцтву Беларусі і Расіі быў пакладзены заключэннем паміж краінамі 20 ліпеня 1992 г. Дамовы аб каардынацыі дзейнасці ў ваеннай галіне і Пагаднення аб Стратэгічных сілах, часова размешчаных на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, у развіццё якога 24 верасня 1993 г. былі заключаны Дагавор аб статусе воінскіх фарміраванняў Расійскай Федэрацыі са складу стратэгічных сіл, часова размешчаных на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (г. зн. воінскіх фарміраванняў стратэгічных сіл, якія засталіся Расіі «ў спадчыну» ад былога СССР), і пагадненні, якія вызначаюць парадак іх вываду з тэрыторыі Беларусі.

Асноўныя напрамкі ваеннага супрацоўніцтва ўключаюць у сябе:

- развіццё нарматыўна-прававой базы;
- забеспячэнне функцыянавання рэгіянальнай групойкі войскаў (сіл) Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі (РГВ (С));
- ваенна-тэхнічнае супрацоўніцтва;
- супрацоўніцтва ў галіне СПА;
- сумесную ваенна-навуковую дзейнасць;
- супрацоўніцтва па пытаннях выканання абавязацельстваў у галіне кантролю над узбраеннямі;
- навучанне беларускіх вайскоўцаў у ваенна-навучальных установах Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі.

Нарматыўна-прававая база, якая рэгулюе супрацоўніцтва паміж Рэспублікай Беларусь і Расійскай Федэрацыяй у ваеннай і ваенна-тэхнічнай сферах уключае 35 міжнародных дагавораў, рэалізацыя якіх накіравана на каардынацыю сумеснай

дзеясці ў ваеннай сферы, галіне ваенна-паветраных сіл і войскаў супрацьпаветранай абароны, рашэнне пытанняў ваенна-тэхнічнага супрацоўніцтва, выкананне абавязацельстваў у галіне кантролю над узбраеннямі, сумеснае выкарыстанне аб'ектаў ваеннай інфраструктуры, забеспячэнне рэгіянальнай бяспекі, стварэнне аб'яднаных сістэм РГВ (С), у тым ліку сістэмы інфармацыйнага забеспячэння ваеннага супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі і Адзінай рэгіянальнай сістэмы супрацьпаветранай абароны Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі.

Дагаворна-прававая база двухбаковага супрацоўніцтва з Расійскай Федэрацыяй і шматбаковага супрацоўніцтва ў фармаце АДКБ і СНД на сённяшні дзень дазваляе рэгуляваць практычна ўвесь комплекс адносін у ваеннай і ваенна-тэхнічнай галінах.

Забеспячэнне функцыянавання РГВ (С) ажыццяўляецца з 2000 г. З гэтай мэтай праводзяцца мерапрыемствы сумеснага планавання прымянення групой войскаў, праца па ўдасканаленні і забеспячэнні функцыянавання сістэмы кіравання РГВ (С), стварэнню і развіцці адзіных (аб'яднаных) ваенных сістэм (разведкі, сувязі, тылавога, тэхнічнага забеспячэння і інш.), удасканаленні матэрыяльнай базы аб'ектаў ваеннай інфраструктуры на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, спланаваных да сумеснага выкарыстання войскамі.

Праведзена сумеснае стратэгічнае вучэнне Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі «Захад-2013», якое дазволіла ўдасканаліць апэратыўную сумяшчальнасць войскаў Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі, узаемадзеянне органаў ваеннага кіравання, злучэнняў і воінскіх часцей, іх палявую вывучку пры сумесным выкананні задач. Вучэнне пра-дэманстравала трываласць саюзніцкіх адносін, умацаванне пазіцыі Саюзнай дзяржавы, як аднаго з асноўных геапалітычных суб'ектаў у Еўропе.

У 2015 г. былі паспяхова праведзены сумесныя апэратыўныя вучэнні Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі «Шчыт Саюза-2015». Забеспячэнне РГВ (С) штогод ажыццяўляецца

рэалізацыяй Плана сумесных мерапрыемстваў па забеспячэнні функцыянавання РГВ (С). Рэалізацыя мерапрыемстваў Плана структурнымі падраздзяленнямі Міністэрства абароны і Генеральнага штаба Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца шляхам правядзення сумесных мерапрыемстваў апэратыўнай і баявой падрыхтоўкі.

Войскі Заходняга апэратыўнага камандавання прымалі ўдзел у сумесных з Узброенымі Сіламі Расійскай Федэрацыі маштабных вучэннях «Захад-2009», «Шчыт Саюза-2011», «Захад-2013», «Шчыт Саюза-2015».

Ваенна-тэхнічнае супрацоўніцтва паміж Рэспублікай Беларусь і Расійскай Федэрацыяй з'яўляецца адным з прыярытэтных відаў супрацоўніцтва нашых дзяржаў і ажыццяўляецца ў адпаведнасці з дзеючымі двухбаковымі міжуродавымі (міждзяржаўнымі) дамовамі (на сёння іх 7) у гэтай сферы.

Апошняя з іх пагадненне паміж Урадам Рэспублікі Беларусь і Урадам Расійскай Федэрацыі аб рэалізацыі Праграмы ваенна-тэхнічнага супрацоўніцтва паміж Рэспублікай Беларусь і Расійскай Федэрацыяй да 2020 г. было падпісана 25 снежня 2013 г.

У цяперашні час у адпаведнасці з дзеючай нарматыўнай прававой базай паміж Рэспублікай Беларусь і Расійскай Федэрацыяй наладжана цесная кааперацыя паміж абароннымі прадпрыемствамі.

Сёння многія віды расійскага экспартнага ўзбраення ствараюцца з прымяненнем беларускіх камплектуючых вырабаў. 99 беларускіх прадпрыемстваў пастаўляюць 1880 найменняў прадукцыі для 255 прадпрыемстваў абаронных галін Расіі. А ў 940 расійскіх прадпрыемстваў галоўныя кліенты – 67 прадпрыемстваў у Беларусі. Яны пастаўляюць каля 4000 найменняў прадукцыі. Доля паставак з Беларусі ў абаронным заказе Расіі складае 15 %, прычым гэта галоўным чынам высокатэхналагічная прадукцыя [3].

З падпісаннем у Мінску ў кастрычніку 2012 г. Праграмы мерапрыемстваў па актывізацыі супрацоўніцтва прадпрыемстваў абаронна-прамысловых комплексаў Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі

на 2012–2015 гг. нашы краіны выйшлі на сістэмнае развіццё супрацоўніцтва ў абаронна-прамысловай вобласці, якое развіваецца, перш за ўсё, па шасці асноўных напрамках. Гэта ўдасканаленне нарматыўнай прававой базы двухбаковага супрацоўніцтва; інтэграцыя арганізацый распрацоўшчыкаў і вытворцаў узбраенняў і ваеннай тэхнікі (УВТ); вытворчая і навукова-тэхнічная кааперацыя абаронных арганізацый; рэалізацыя праграм Саюзнай дзяржавы ў сферы абароны і бяспекі; правядзенне адзінай палітыкі ў сферы тэхнічнага нармавання, стандартызацыі і каталагізацыі абароннай прадукцыі; інфармацыйнае забеспячэнне працэсаў інтэграцыі і далейшае развіццё супрацоўніцтва.

25 снежня 2013 г. па выніках пасяджэння Вышэйшага дзяржаўнага савета Саюзнай дзяржавы Беларусь і Расіі падпісана беларуска-расійскае міжрадавае Пагадненне аб рэалізацыі Праграмы ваенна-тэхнічнага супрацоўніцтва да 2020 г., што дасць магчымасць сістэматызаваць работы ў галіне ваенна-тэхнічнага супрацоўніцтва, а таксама забяспечыць допуск беларускіх прадпрыемстваў да дзяржаўнага абароннага заказу (ГОЗ) Расіі па канкрэтных праектах.

У рамках Саюзнай дзяржавы арганізацыямі Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі рэалізуюцца навукова-тэхнічныя праграмы Саюзнай дзяржавы.

Супрацоўніцтва ў галіне супрацьпаветранай абароны (СПА) накіравана на рэалізацыю дасягнутых дамоўленасцей як на двухбаковай, так і шматбаковай аснове. Яно мае станоўчую дынаміку і ажыццяўляецца з улікам узаемных інтарэсаў.

Адным з напрамкаў узаемадзеяння з'яўляецца нясенне сумеснага баявога дзяжурства па СПА. Важна адзначыць, што пашырэнне ўзаемадзеяння дзяжурных па супрацьпаветранай абароне мае першараднае значэнне для забеспячэння абароны паветранай прасторы абедзвюх дзяржаў.

Сумесная ваенна-навуковая дзейнасць ажыццяўляецца па наступных асноўных напрамках:

- арганізацыя правядзення сумесных навуковых даследаванняў і распрацоўка

праекта Канцэпцыі праграмы фундаментальных і пошукавых даследаванняў у сферы арганізацыі ваеннай бяспекі Саюзнай дзяржавы;

- правядзенне сумесных ваенна-гістарычных даследаванняў і падрыхтоўка да выдання кніг, прысвечаных 25-годдзю вываду савецкіх войскаў з Афганістана, 70-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, 100-годдзя з пачатку Першай сусветнай вайны, рукапісу сумеснай працы «Народы Расіі і Беларусі ў гады напалеонаўскага нашэсця»;
- падрыхтоўка навукова-педагагічных кадраў у ваенных навучальных установах Расійскай Федэрацыі;
- рэалізавана Комплексная праграма ваенна-навуковага супрацоўніцтва Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь і Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі на 2011–2015 гг., выкананне мерапрыемстваў якой спрыяла ўмацаванню ваенна-навуковага супрацоўніцтва міністэрстваў абароны Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі, а таксама дазволіла яшчэ шырэй выкарыстоўваць вынікі сумеснай навуковай дзейнасці ў інтарэсах функцыянавання РГВ (С).

Супрацоўніцтва па пытаннях выканання міжнародных дагавораў і пагадненняў у галіне кантролю над узбраеннямі ажыццяўляецца на аснове ўзаемнага ўліку інтарэсаў бакоў па асноўных напрамках:

- каардынацыя пазіцый міністэрстваў абароны Беларусі і Расіі ў галіне верыфікацыі ў рамках пасяджэнняў Сумеснай кансультатыўнай групы па пытаннях кантролю над узбраеннямі, падчас якіх узгадняюцца пазіцыі ваенных ведамстваў па пытаннях рэалізацыі Венскага дакумента 2011 г., дагавораў па адкрытым небе і аб скарачэнні і абмежаванні стратэгічных наступальных узбраенняў;
- правядзенне сумесных інспекцый названых раёнаў па Венскім дакуменце 2011 г. і на тэрыторыі ЗША па Дагаворы аб скарачэнні і абмежаванні стратэгічных наступальных узбраенняў, наглядальных палётаў у межах Дамовы па адкрытым небе;

- абмен інфармацыяй па праведзеным інспекцыям на тэрыторыях іншых дзяржаў – удзельніц дагавораў і пагадненняў у галіне кантролю над узбраеннямі.

Такім чынам, беларуска-расійскае ваеннае супрацоўніцтва з'яўляецца адным з найбольш значных напрамкаў у сферы

стратэгічных адносін паміж дзвюма краінамі. Варта адзначыць, што яно развіваецца не ізалявана ад іншых складнікаў беларуска-расійскага саюза: палітычных, эканамічных, навуковых, культурных і іншых адносін. Ваенна-стратэгічныя адносіны маюць важнае геапалітычнае значэнне як для Беларусі, так і для Расіі.

ЛІТАРАТУРА

1. Канцэпцыя нацыянальнай бяспекі Рэспублікі Беларусь // Ваенны інфармацыйны партал Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь [Электронны рэсурс]. – 2016. – Рэжым доступу: http://www.mil.by/ru/military_policy/konsep // . – Дата доступу: 20.03.2016.
2. Чым адрозніваецца новая ваенная дактрына Беларусі // БЕЛТА [Электронны рэсурс]. – 2016. – Рэжым доступу: <http://www.belta.by/society/view/est-vopros-chem-otlichaetsja-novaja-voennaja-doktrina-belarusi-178661-2016/> // . – Дата доступу: 20.03.2016.
3. Супрацоўніцтва // Дзяржаўны ваенна-прамысловы камітэт Рэспублікі Беларусь [Электронны рэсурс]. – 2016. – Рэжым доступу: <http://www.vpk.gov.by/activity/cooperation> // . – Дата доступу: 20.03.2016.

REFERENCES

1. Koncepcia nacyonalnai biespeki Respubliki Belarus // Vaenny infarmacyyny partal Ministerstva abarony Respubliki Belarus [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.mil.by/ru/military_policy/konsep // . – Data dostupa: 20.03.2016.
2. Chim adroznivaetsa novaya daktryna Belarusi // BELTA [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.belta.by/society/view/est-vopros-chem-otlichaetsja-novaja-voennaja-doktrina-belarusi-178661-2016> // . – Data dostupa: 20.03.2016.
3. Supratsoynitstva // Dziazauny vaenna-pramyslovy kamitet Respubliki Belarus [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.vpk.gov.by/activity/cooperation> // . – Data dostupa: 20.03.2016.

Вучэбна-выдавецкі Цэнтр